

الرحمن

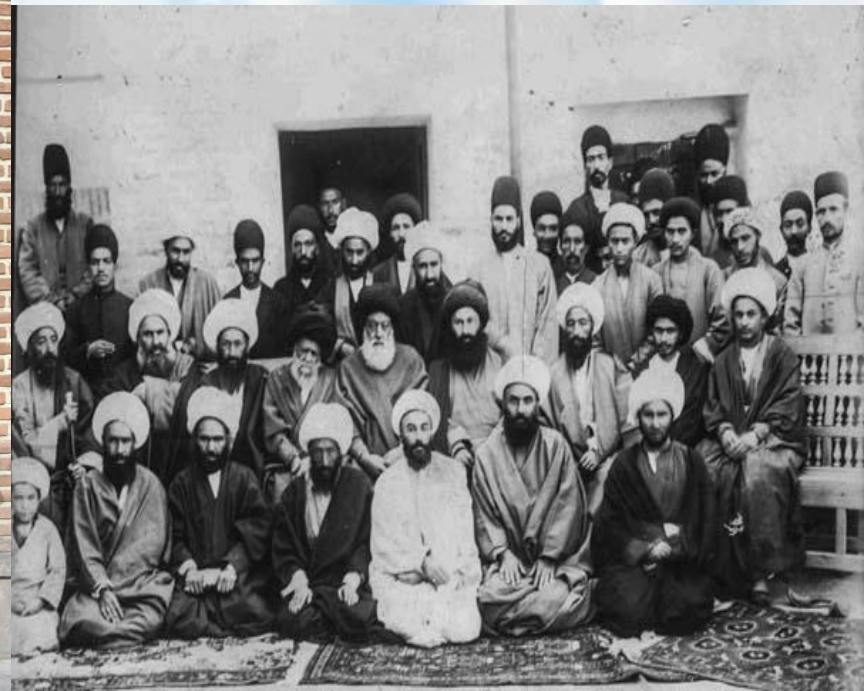
الرحيم

الحق

المتكبر

درس ۱۳: نهضت مشروطه

اهداف و انتظارات از دانش آموزان

- ۱- با مفهوم نظام پادشاهی استبدادی و نظام پادشاهی مشروطه آشنا شوند.
- ۲- اوضاع ایران در آستانه انقلاب مشروطه را شرح دهند.
- ۳- تأثیرات انقلاب صنعتی بر جهان را توضیح دهند.
- ۴- اقدامات کشورهای استعمارگر اروپایی در جهت غارت و چپاول کشورهای قاره های آسیا ، آمریکا و آفریقا را شرح دهند.
- ۵- نحوه به وجود آمدن نهضت مشروطه را بیان کنند.
- ۶- چگونگی تحصن علما و مردم در حرم حضرت عبدالعظیم و خواسته آن ها را توضیح دهند.
- ۷- مهاجرت علما به قم و تحصن مردم در سفارت انگلستان و امضای فرمان مشروطیت را شرح دهند.
- ۸- مسائل و حوادث پس از مشروطه را نام ببرند و هر کدام را شرح دهند.
- ۹- محتوا و طرفین قرارداد ۱۹۰۷ را توضیح دهند.
- ۱۰- سال شروع ، طرفین جنگ جهانی اول (دولت های محور و متفقین) را نام ببرند.
- ۱۱- تأثیرات جنگ جهانی اول بر ایران را شرح دهند.

نمایندگان مجلس شورای ملی در اوایل عصر مشروطه

در دوران حکومت مظفرالدین شاه، رویدادی بزرگ در ایران رخ داد.

داد.

پادشاهی مشروطه

جای خود را به

پادشاهی استبدادی

نظام

نوعی از حکومت که در آن اختیارات شاه بر اساس قانون محدود می شود و نهادهایی مانند مجلس شورا و هیئت وزیران در اداره کشور مشارکت و دخالت دارند.

حکومتی که در آن پادشاه از قدرت و اختیارات فراوانی برخوردار است و بر اساس میل و اراده خود حکومت می کند. خواست پادشاه حکم قانون را دارد.

از میانه دوران سلطنت ناصرالدین شاه

افزایش نفوذ و دخالت انگلستان و روسیه در ایران

افول اوضاع سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران

این روند در دوران مظفرالدین شاه به سبب ضعف و ناتوانی او فزونی یافت.

ناصرالدين شاه قاجار

در مقابل مردم ایران که طعم تلخ استعمار را چشیده بودند و می دانستند که حکومت استبدادی کشورشان قادر به مبارزه با استعمارگران نیست،

با تکیه بر آموزه های دین اسلام و مذهب شیعه، به تکاپوی اصلاح اوضاع کشور برآمدند.

رهبری مردم در این تحولات را بیشتر علما بر عهده داشتند.

تلاش کشورهای استعمارگر اروپایی پس از انقلاب صنعتی برای اینکه تمامی جهان را در چنگ خود بگیرند و از منافع اقتصادی آن بهره مند شوند.

یکی از برنامه های آنها:

تضعیف حکومت های مستقل در سراسر جهان و در نهایت تبدیل آن کشورها به مستعمرات کشورهای قدرتمندی چون انگلستانز

آنها همچنین با ایجاد فرقه های جدید و دامن زدن به اختلافات مذهبی و اجتماعی

سعی می کردند تا نیروی مقاومت مردمی را در این کشورها تضعیف کنند.

تلاش جدی علما برای اصلاح امور ایران و تقویت بنیان های کشور

عزاداری ماه
محرم در دوره
قاجار

از اواسط دوران قاجار، برخی شروع به تمجید از ویژگی های تمدن غربی و حکومت مشروطه کردند و در مقابل، اوضاع نابسمان کشور را بیان می کردند.

ترویج پذیرش بی چون و چرای اندیشه های غربی و خودباختگی در برابر غرب
توسط بعضی از روشنفکران

نهضت اصلاح طلبی مردم ایران را که بر اساس عدالت خواهی و نفی استعمار بود،
با عقاید و اندیشه های غربی در می آمیختند.

نهضت مشروطه چگونه رخ داد؟

موفقیت نهضت تنباکو و قتل ناصرالدین شاه در پی آن، انگیزه مردم برای مبارزه با استبداد و سلطهٔ خارجی را بیشتر کرده بود.

مظفرالدین شاه نیز شاهی نالایق بود که توانایی سامان دادن به کشور را نداشت.

ماجرای هزینه های سنگین سفرهای او به خارج کشور در عین وضعیت بد اقتصادی مردم، موجب ناراحتی های فراوانی شده بود.

میرزا رضا کرمانی
قاتل ناصرالدین شاه

عکس میرزا رضای کرمانی قاتل ناصرالدین شاه مرحوم

مراسم اعدام میرزا رضا کرمانی

چنین اوضاعی در کنار برخی توهین ها به مقدسات دینی مردم از سوی برخی
کارگزاران کشورهای استعمارگر در ایران،

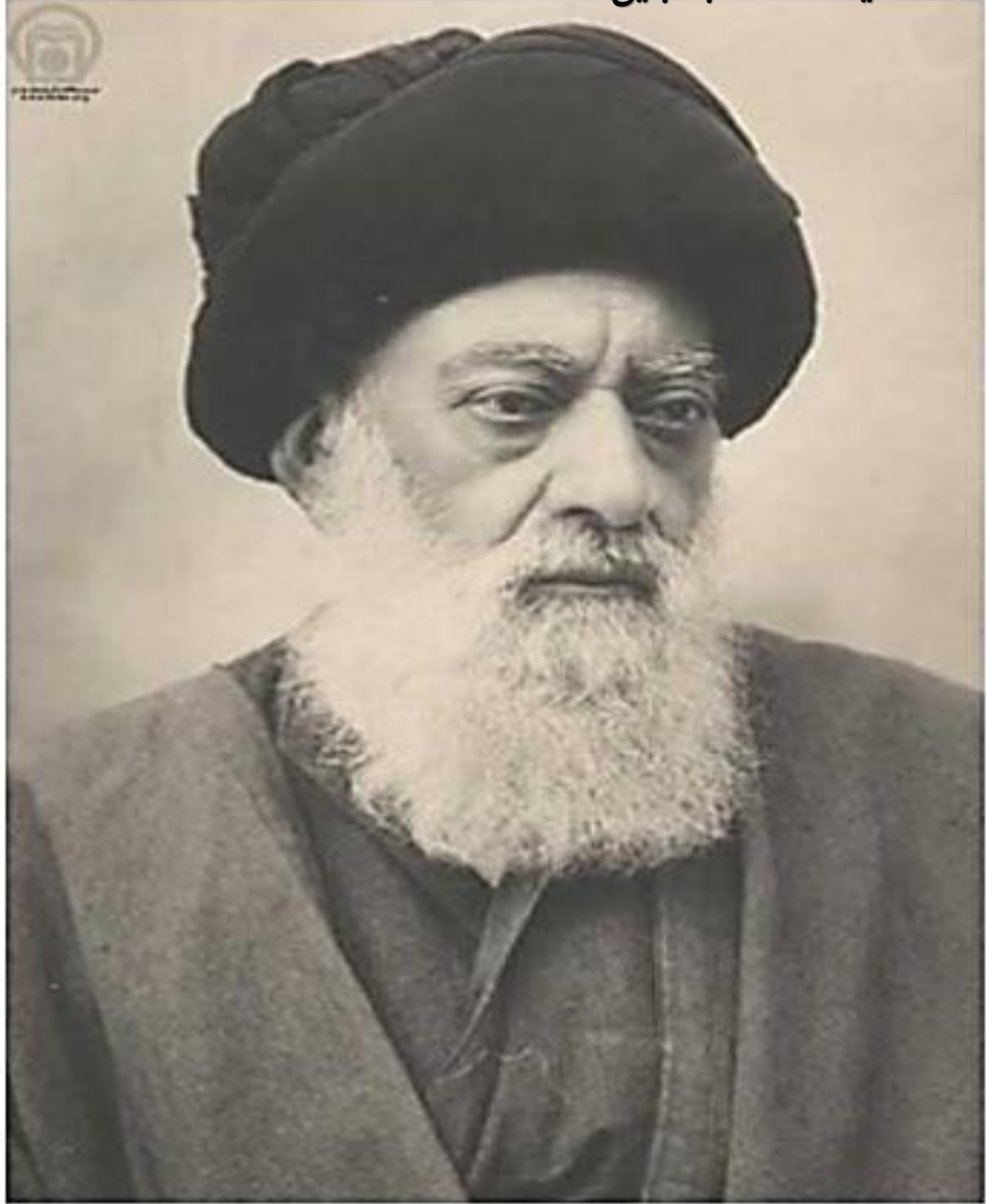

سبب به وجود آمدن اعتراضات مردمی به رهبری علمای تهران بود.

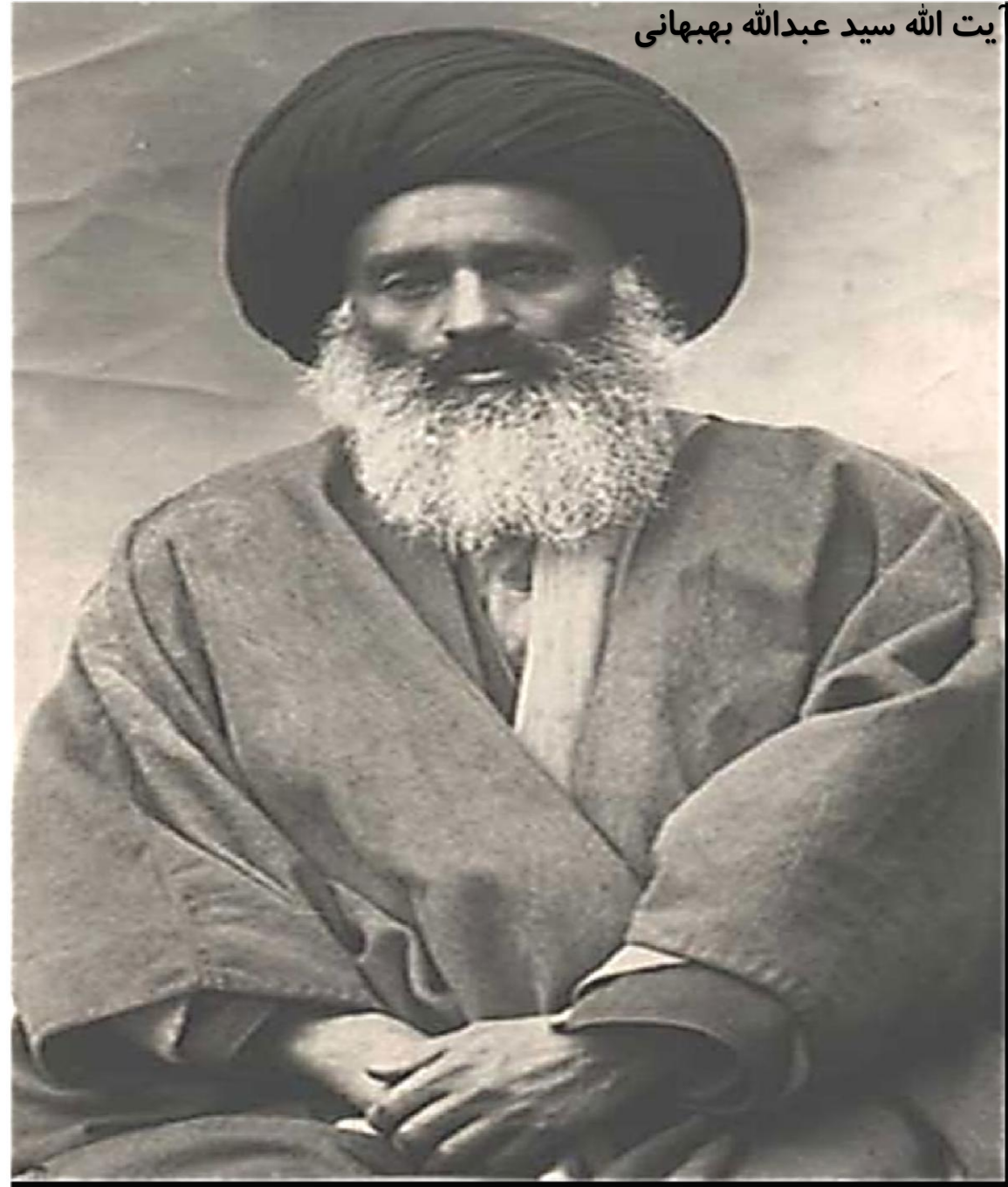

آیت الله بهبهانی و آیت الله سید محمد طباطبایی

آیت الله سید محمد طباطبائی

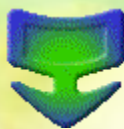

آیت الله سید عبدالله بهبهانی

ماجرای به چوب بستن برخی تجار

یکی از عواملی که جریان مشروطه را سرعت بخشید، ماجرای فلک شدن برخی از تجار بود.

بالا رفتن قیمت برخی کالاهای اساسی مانند نان و قند

اعتراض بعضی از مردم به همراه تعدادی تاجران قند به این گرانی

حاکم تهران به جای آنکه به شکایت آنان رسیدگی کند، به آنها توهین کرد و

تاجران را فلک کرد.

عده ای از **علما با تحصّن** (بست نشینی) در **حرم حضرت عبدالعظیم** از مردم حمایت کردند.

آیت الله بهبهانی و آیت الله سید محمد طباطبایی

از جمله خواسته های حاضرین در این تحصّن یک ماهه، **تشکیل عدالت خانه** در تمام شهرها و **عمل به قانون اسلامی** به شکل دقیق بود.

با قول همکاری شاه، این تحصّن به پایان رسید. اما پس از چندی، مظفرالدین شاه به تعهدات خود عمل نکرد.

تحصن در حرم حضرت
عبدالعظیم

مهاجرت علما، تحصّن در سفارت و صدور فرمان مشروطه

در پی تشکیل نشدن عدالت خانه و شدید شدن اعتراضات، شهر حالت نیمه تعطیل به خود گرفت.

درخواست آیت الله طباطبایی و بهبهانی از شیخ فضل الله نوری برای پیوستن به جمع معترضان

شیخ فضل الله نوری که بزرگترین عالم تهران بود، با آنان همراه شد و در پی او، اکثر روحانیون تهران به معترضان ملحق شدند.

در نهایت جمعی چند هزار نفره، برای به دست آوردن مطالبات خود، راهی قم شدند.

با ارسال نامه به عالمان دیگر شهرها و مراجع در عراق، بسیاری از ایشان را با خود همراه کردند.

با خروج علما از تهران، در شهر شایعه شد که دولت قرار است تجار و کسبه ای را که جزء معترضان هستند، تحت فشار قرار دهد.

از این رو جمعی از آنها به تحریک برخی وابستگان انگلستان، به سفارت این کشور پناه بردند.

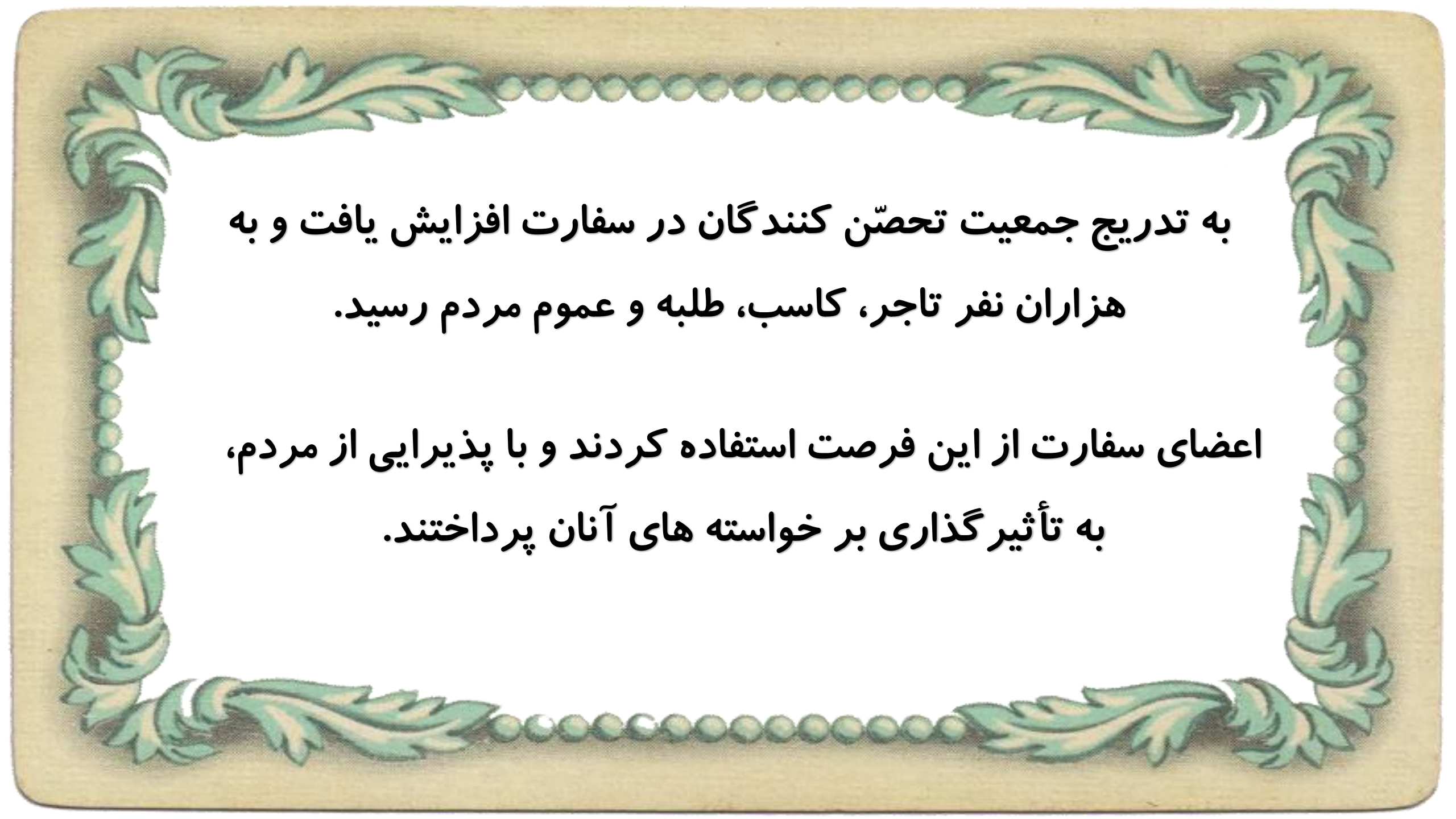
اعتصاب بازار
تهران در هنگام
مهاجرت علما به
قم

آیت الله طباطبایی، شیخ فضل الله نوری و جمع دیگری از مشروطه خواهان

نمایی از تحصن بازاریان و اصناف در سفارت انگلیس

به تدریج جمعیت تحصّن کنندگان در سفارت افزایش یافت و به هزاران نفر تاجر، کاسب، طلبه و عموم مردم رسید.

اعضای سفارت از این فرصت استفاده کردند و با پذیرایی از مردم، به تأثیرگذاری بر خواسته های آنان پرداختند.

بیشتر مردم نیز از سیاست پیچیده استعماری انگلیس و سوءاستفاده این کشور از تحصن آنها، غافل بودند.

بسیاری از مردم برای اولین بار در سفارت با واژه «مشروطه» آشنا شدند.

و انگلیسی ها و غربگرایان به آنان القا کردند که باید همچون انگلستان، مشروطه و مجلس شورا بخواهند.

مکس تخمبش سفارت، مجلس برای مشور و بیست و هفتاد و پنج نفر از علمای طهران

گروهی از معترضان که در
سفارت انگلستان بست
نشسته بودند.

عکس و کیمای طبیعی در سفارت انگلیس در آکسفورد
برای مشرف و طبیعت

پذیرایی سفارت
انگلستان از
بست نشینان

شورش همزمان مردم در برخی دیگر از ولایت ها و تعطیلی بازارها و مساجد در تهران،

در نهایت موجب صدور فرمان تشکیل مجلس شورا از سوی مظفرالدین شاه در
مرداد ماه سال ۱۲۵۸ شد.

پس از آن، عده ای از سیاستمداران مشروطه خواه، به سرعت قانون اساسی را
تدوین کردند.

جناب شرف صدره منم
اینگونه حضرت بایه تاج شاهی سرشده قریب است که در این کتاب

کتابت کرده و شخص این امر را ملاحظه نماید که این در عبادت و تقوی خود و او را نداند این نوع که از بعضی این

تکلیف است و برابر است و اینست تا بعد از این ایران پیشه و آید با دولت عهدت مستقیم در داد و در این نوع

برگردد و در این نوع که مجلس شورای ملی این شمشیر را از کمان و صاعقه و با تاجیه و این در این نوع که در این

بناست طبقت بر وجه در این نوع که در این نوع که در این نوع که در این نوع که در این نوع که در این نوع که در این

بیت در این نوع که در این نوع که در این نوع که در این نوع که در این نوع که در این نوع که در این نوع که در این

عبارت خود در این نوع که در این نوع که در این نوع که در این نوع که در این نوع که در این نوع که در این نوع که در این

در این نوع که در این نوع که در این نوع که در این نوع که در این نوع که در این نوع که در این نوع که در این

نیت خود و تا در این نوع که در این نوع که در این نوع که در این نوع که در این نوع که در این نوع که در این نوع که در این

Handwritten signature or mark at the bottom right of the document.

فرمان مشروطه به امضای مظفرالدین شاه قاجار

ساختمان مجلس شورای ملی

۱۲۹۴

مرتضی قلی خان صنیع الدولہ
اولین رئیس مجلس شورای ملی

مظفرالدین شاه در
مراسم گشایش
دوره اول مجلس
شورای ملی

مسائل و حوادث پس از مشروطه

حکومت مشروطه از همان ابتدای پیروزی، با مسائل و مشکلات مختلف داخلی و خارجی روبرو شد که باعث شد هدف های اصلی جنبش مشروطه خواهی، به شکل کامل محقق نگردد.

برخی از این حوادث عبارتند از:

(ب) تعطیلی مجلس

(الف) تدوین متمم قانون اساسی و شدت گرفتن اختلاف ها

(ت) افزایش دخالت های خارجی

(پ) شهادت شیخ فضل الله نوری

(ث) وقوع جنگ جهانی اول

الف) تدوین متمم قانون اساسی و شدت گرفتن اختلاف ها

تنظیم شتابان قانون اساسی توسط نمایندگان موجب بروز کاستی هایی در آن شد.

این کاستی ها، آیت الله شیخ فضل الله نوری و جمع زیادی از علما و دلسوزان را واداشت تا خواستار افزودن برخی متمم ها به قانون اساسی شوند.

بنا بر این بخش های متمم قانون اساسی، باید چند نفر از مجتهدان و فقیهان اسلام که با شرایط و زمان خود آشنا بودند، در مجلس شورا شرکت کنند.

تا قانون های مصوب، مخالف قواعد اسلامی نباشد.

ب) تعطیلی مجلس

مظفرالدین شاه مدت کوتاهی پس از صدور فرمان مشروطه درگذشت.

محمدعلی شاه جانشین او پادشاهی مستبد بود.

او با پشتیبانی دولت روسیه و حمایت طرفداران حکومت استبدادی، تصمیم گرفت

حکومت نوپای مشروطه را نابود سازد.

چند ماه اختلاف و درگیری موافقان و مخالفان مشروطه

حوادثی مانند قتل صدراعظم شاه

سوءقصد به جان شاه

به دستور محمدعلی شاه مجلس به توپ بسته شد و منحل گردید.

محمد علی شاه قاجار

محمد علی شاه و لیاخوف چند روز قبل از به توپ بستن مجلس

عمارت مجلس بعد از به توپ بسته شدن به
امر محمد علی شاه

خواجه در برده صد مدد را
کن کن بنده سید را

جمعی از زندانیان مشروطه
خواه در باغ شاه پس از به
توپ بستن مجلس

۱- قاضی... ۲-... ۳-... ۴-... ۵-... ۶-... ۷-... ۸-... ۹-... ۱۰-... ۱۱-... ۱۲-... ۱۳-... ۱۴-... ۱۵-... ۱۶-... ۱۷-... ۱۸-... ۱۹-... ۲۰-... ۲۱-... ۲۲-...

با تعطیلی مجلس گروهی از مشروطه خواهان به اروپا رفتند.
اما مردم و علما در داخل کشور به مقاومت پرداختند.

مقاومت اصلی از سوی **تبریز** و به سردمداری **ستارخان و باقرخان** و با حمایت
مراجع نجف شکل گرفت.

طرفداران مشروطه در گیلان و اصفهان، در پی انتشار خبر مقاومت مردم تبریز، راهی
تهران شدند و آن را تصرف کردند.

پس از فتح تهران و تشکیل مجلسی فوق العاده، شاه برکنار شد و پسر نوجوانش،
احمدشاه، جانشین او شد.

حافظان مومنین حارین وین اعی رحان پشور در ناچا

ستارخان

باقرخان

ستارخان و باقرخان در
میان گروهی از مجاهدان
مشروطه خواه

مشیر درموی ۱۳۲۶ توپهای مدر

آغاز قیام مردم
تبریز

آغاز قیام مردم
تبریز

عده ای از
مشروطه خواهان
تبریز

استقبال مردم از
ستارخان در دروازه
گمرک تهران

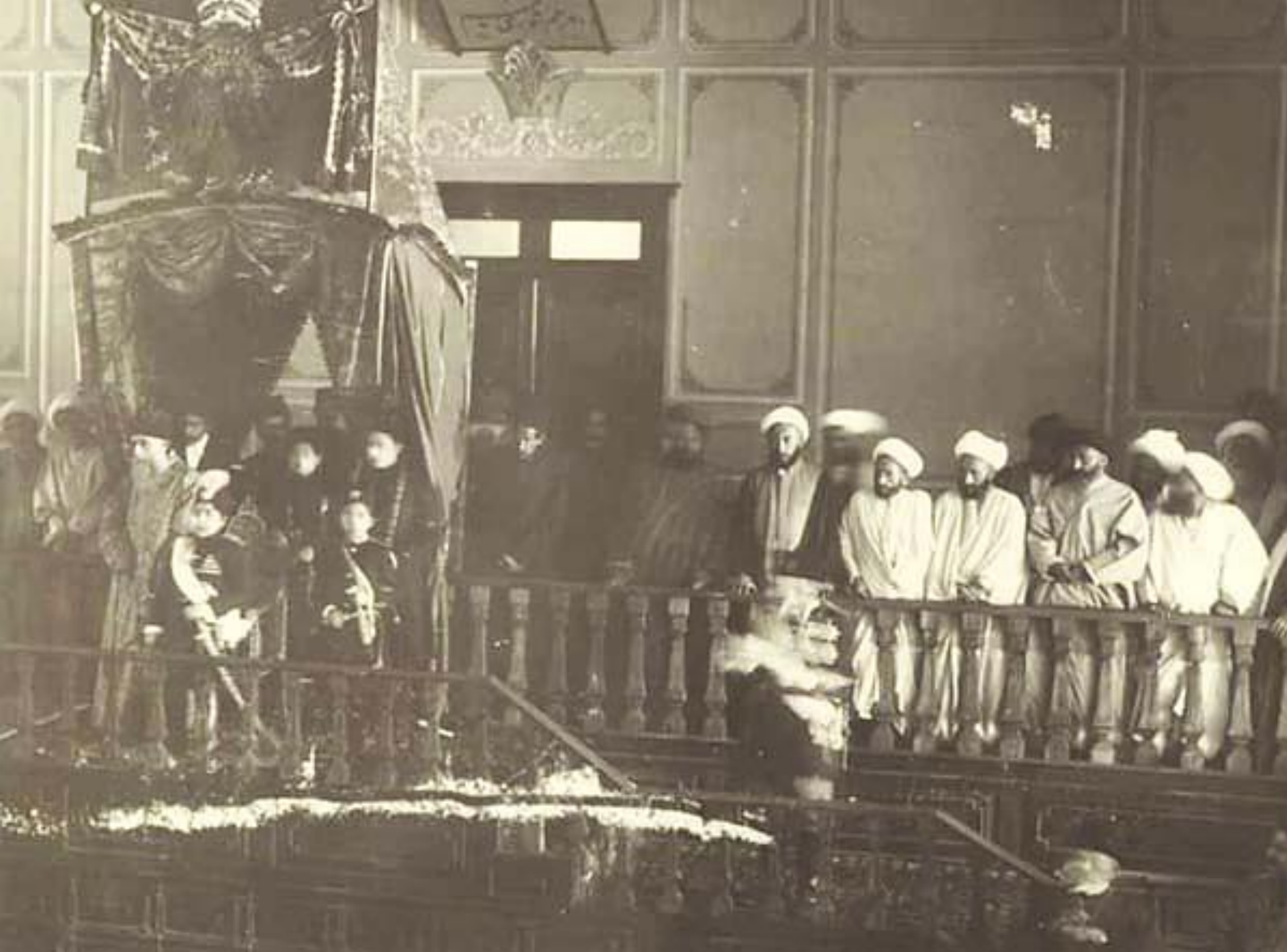

مشروطه خواهان
فاتح تهران

احمد شاه قاجار
در اولین روز
پادشاهی
(۱۲ سالگی)

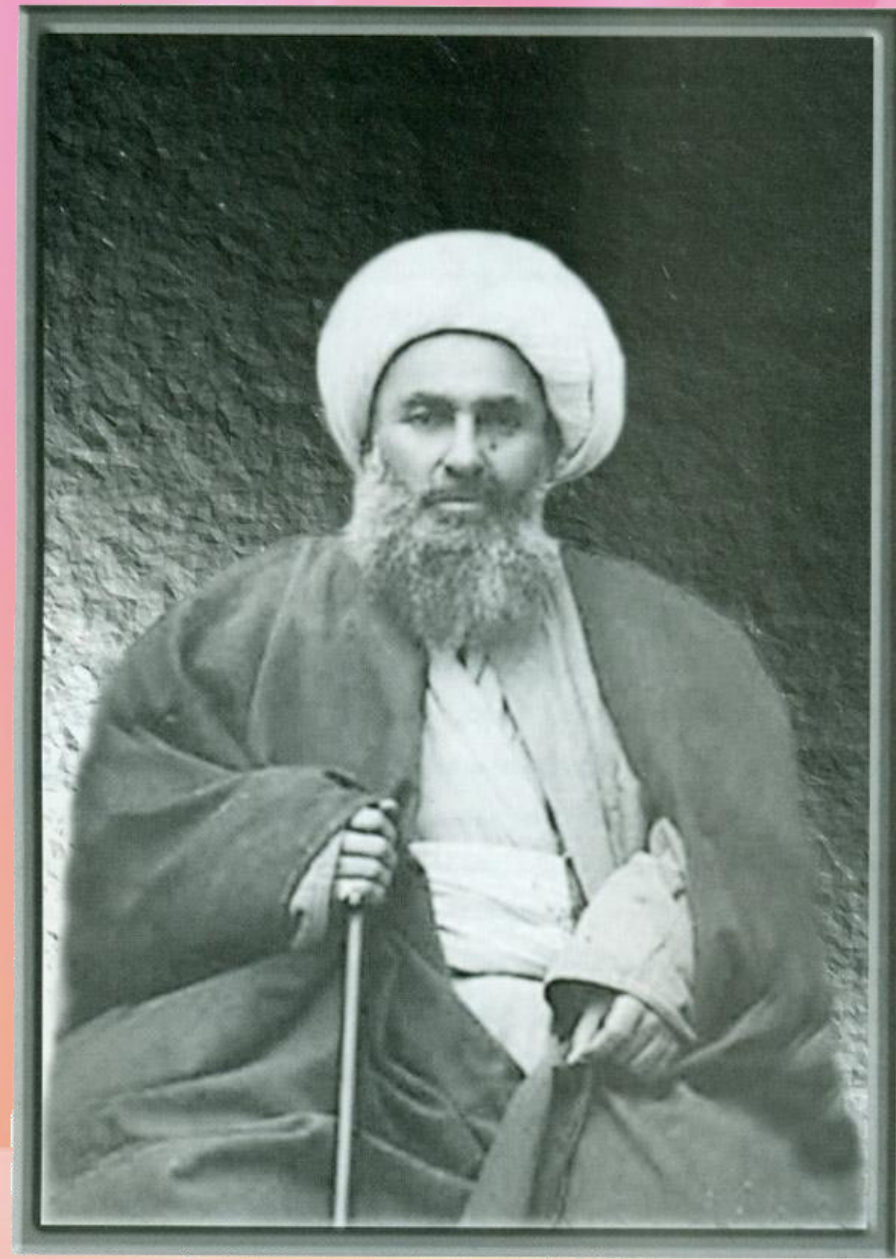
مراسم گشایش مجلس
شورای ملی با حضور
احمدشاه

پ) شهادت شیخ فضل الله نوری

با پیروزی دوباره مشروطه خواهان، انتظار می رفت که دشمنان واقعی نهضت، مجازات شوند.

اما آنها رها شده و محمدعلی شاه نیز بدون محاکمه به خارج کشور منتقل شد.

همچنین در اولین روزها، جمعی از علما دستگیر شدند و شیخ فضل الله نوری نیز پس از یک محاکمه نمایشی، به شکلی دردآور اعدام شد.

شیخ فضل اللہ نوری

شهادت مظلومانه بزرگترین عالم تهران در جریان نهضت مشروطه که قبل از آن در
نهضت تنباکو نیز نقش مؤثری داشت،

نشانه ای از انحراف در مسیر مشروطه بود که از مدتها قبل شروع شده بود.

شیخ فضل الله نوری با مشروطه منطبق بر ارزش های غربی مخالف بود و
طرفدار مشروطه شرعی بر پایه ارزش های اسلامی بود.

بِسْمِ اللَّهِ
جناشیح فضل
شیرازی

مشق
mashregnews.ir

سفارت روسیه که دارای منافع اقتصادی با انگلستان در جریان مشروطیت بود، به شیخ فضل الله پیشنهاد کمک و پناهنده شدن به سفارت روسیه را داد، اما او نپذیرفت و گفت:

« من راضی هستم صد مرتبه زنده شوم و کشته شوم، اما پناهنده بیگانگان نشوم و بر خلاف امر خداوند، رفتاری نکرده باشم.»

ت) افزایش دخالت های خارجی

همزمان با وقوع انقلاب مشروطیت در ایران، آلمان و متحدانش، یعنی ایتالیا، اتریش و مجارستان، به یک قدرت بزرگ اروپایی تبدیل شده و در صدد دست اندازی به مستعمرات دیگر کشورها بودند.

انگلستان و روسیه برای مقابله با قدرت روزافزون آلمان و متحدانش، تصمیم گرفتند به جای رقابت، با یکدیگر همکاری کنند.

به همین دلیل، این دو کشور طی قرارداد ۱۹۰۷ ایران را میان خود تقسیم کردند.

پس از آن **روسیه** با خیالی آسوده **در امور داخلی ایران مداخله می کرد** و اجازه نمی داد که دولت و مجلس اوضاع آشفته کشور را سر و سامان دهند.

علاوه بر این نیروهای روسیه وارد خاک ایران شدند.

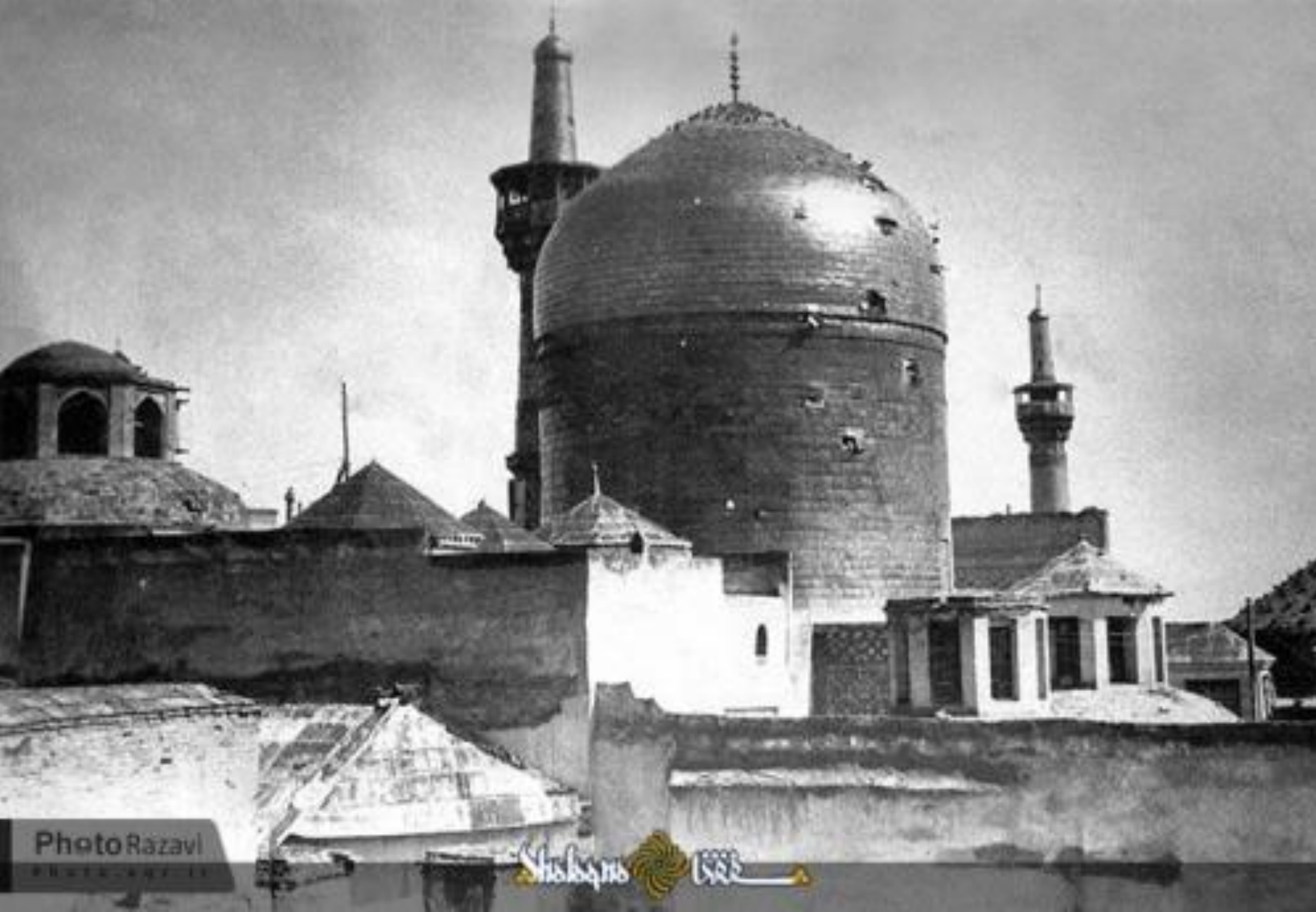
آنها در تبریز تعدادی از مشروطه خواهان را کشتند و در مشهد نیز حرم امام رضا (ع) را به گلوله بستند.

کشتار مشروطه
خواهان تبریز به
دست قزاق های
روس

کشتار مشروطه خواهان تبریز به دست قزاق های روس

به توپ بستن
حرم امام رضا (ع)
توسط روس ها

به توپ بستن
حرم امام رضا (ع)
توسط روس ها

ث) وقوع جنگ جهانی اول

جنگ جهانی اول در سال ۱۹۱۴ م برابر با ۱۲۹۳ ش آغاز شد.

متفقین

انگلستان، روسیه، فرانسه، آمریکا

متحدین

آلمان، ایتالیا، اتریش و مجارستان، عثمانی

جنگ جهانی اول پس از چهار سال با **پیروزی متفقین** به پایان رسید.

بر اثر این جنگ، میلیون ها نفر کشته، زخمی و آواره شدند و خسارت ها و ویرانی های

زیادی به بار آمد.

دولت ایران در ابتدای جنگ جهانی اول بی طرفی کامل خود را اعلام کرد اما انگلستان، روسیه و عثمانی این بی طرفی را نادیده گرفتند و نیروهای خود را وارد ایران کردند.

پس از آن برخی مناطق ایران صحنه نبرد نیروهای روسیه و انگلستان با قوای عثمانی شد.

در برخی نواحی ایران مانند بوشهر، فارس و خوزستان، نیروهای مردمی از جمله عشایر غیور به مقابله با قوای اشغالگر انگلیسی برخاستند.

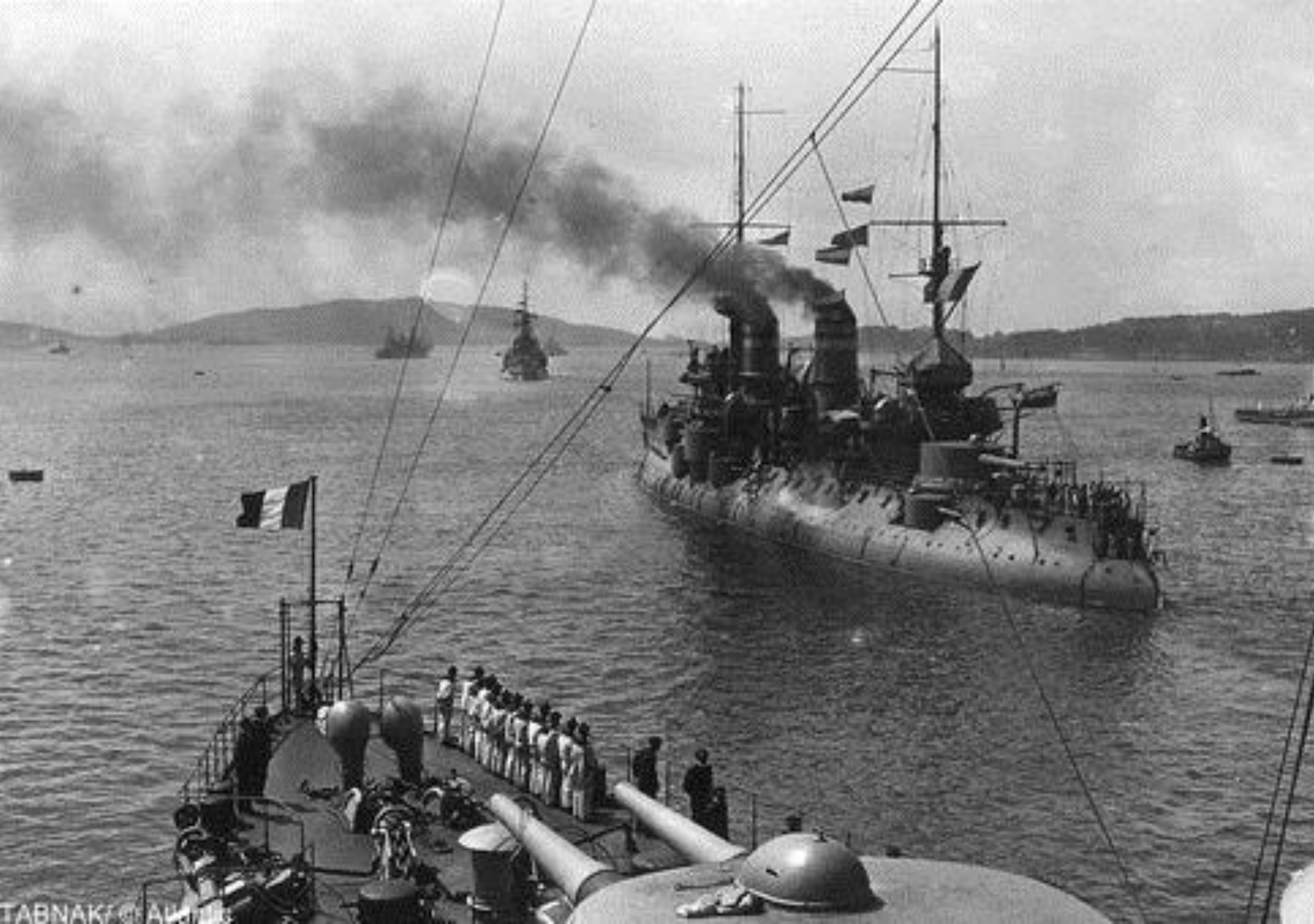
از جمله دلیرمردان تنگستانی به فرماندهی **رئیسعلی دلواری** با ایثار جان خویش، ضربه سنگینی به اشغالگران وارد آوردند.

توپخانه بریتانیا
در حال بمباران
مواقع آلمان

سرباز آلمانی در
حال پرتاب یک
نارنجک دستی
علیه مواضع
دشمن

تنگه داردانل و
کشتی‌های جنگی
فرانسه در سال
۱۹۱۵

جنازه یک سرباز
اتریشی در میدان
نبرد، در سال
۱۹۱۵

سربازان
فرانسوی در کنار
کشیش برای
پرواز برکت آمیز
هواپیمای جدید
دعا می کنند در
سال ۱۹۱۵

سربازان عثمانی
در حال دیدبانی و
آماده شدن برای
دفاع

رئیسعلی دلواری

تندیس رئیسعلی در حیاط منزل وی (موزه رئیسعلی)

رئیسعلی دلواری
و دلیران
تنگستان

مقبره رئیس علی
دلواری وکیل مقبره
جابر الحاج محمد ابو صیدج

فان علی
۱۳۱۱
۱۳۱۱
علی دلواری
سازنده مقبره
مقبره رئیس علی
مقبره رئیس علی

نمایی از سنگ قبر
رئیسعلی دلواری

جنگ جهانی اول موجب بی ثباتی و آشفتگی بیشتر اوضاع ایران شد.

به دلیل حضور نیروهای اشغالگر و درگیری های نظامی، دولت مرکزی به نهایت ضعف و درماندگی رسید و تسلط خود را بر امور کشور از دست داد.

نافرمانی و سرپیچی از فرمان دولت مرکزی گسترش یافت و امنیت و آسایش مردم از بین رفت.

در آن سال ها، ایرانیان دچار بلایا و مصیبت های بزرگی مانند قحطی، فقر، گرسنگی و شیوع بیماری های واگیردار شدند و افراد زیادی جان خود را از دست دادند.

ایران و قحطی بزرگ
در جنگ جهانی اول

ایران و قحطی بزرگ
در جنگ جهانی اول

ایران و قحطی بزرگ
در جنگ جهانی اول

از توحه شما بسیار خرسندم.

